

Снежана Кутрички

У сусрећ јубилеју – 50. књиџа едиције Савремена српска драма

Више од десет година излажења и 263 објављене драме наших савремених српских драматурга необорив су доказ да криза драмског текста није оно што је допринело посустајању позоришног живота у Србији. У том центрисаном интелектуалном уметничком корпусу, стешњеном између корица 50 књиџа “Савремене српске драме” налази се изузетан стваралачки потенцијал и истински нуклеус духовне снаге српског друштва, недовољно препознат и афирмисан на отуђеној и заблуделој културној и друштвеној сцени Србије.

Едиција је осмишљена као подстицај писцима за стварање нових драмских текстова. Не желећи да се веже или поводи искључиво за тренутним позоришним импулсима и њиховим актуелним помодним трендовима који се већ дуго спроводе код нас, створена је са свешћу да њиховни-драмски текст својом самосвојношћу треба да превазиђе став грлене јавности, да је изазове и пробуди и подстакне позоришта на њихово извођење.

Савремена српска драма је своју педесетокњижну едицију обележила сасвим у духу свега до сад створеног у њој, објавивши драме писаца из Републике Српске, желећи тиме да подржи свест о интегралном српском духовном и културном простору, да укаже како, осим језичког, постоји идејна и тематска стваралачка подударност, подударност схватања и надања српског народа са обе стране Дрине.

Представљени драмски текстови настали у Републици Српској припадају писцима различитих генерација и стилских опредељења. Заједничко им је специфично, непосредно искуство аутора одраслих у ратном окружењу током деведесетих година двадесетог века. Опстанак и живот на ратом разрушеној земљи учинили су да драмска књижевност Републике Српске добије посебне одлике, али и универзално значење.

Такође, подстицај за настанак ове књиџе је потреба да се скрене пажња на рад и прикажу достигнућа студената драматургије Академија умјетности Универзитета у Бањој Луци, која је

основана 1998. године по угледу на новосадску Академију и Факултет драмских уметности у Београду. У прве три драме, објављене у овој књизи, млади аутори: Радмила Смиљанић *Бунар*, Јелена Поповић *Мрки њонедељак* и Марио Ђулум *Шалићер* баве се савременим темама и проблемима насталим након рата. Мале локалне заједнице неприлагођене и окоштале у својој изолованости, услед вишевековне беде коју су иза себе остављали различити завојевачи: османлије, Аустроугари, идеологије и социјални експерименти попут комунизма и сл., осиромашене и опустеле нису кадре да се лако покрену. Јунаци прве три драме су након свега дезоријентисани а у покушајима да нешто учине, постигну и преокрену у своју корист, несигурни и испуњени безнађем.

Средишна личност другог дела 50-те књиге је Петар Кочић а друга константа јубиларне свеске која представља драмско стваралаштво аутора из Републике Српске је стваралаштво Ранка Рисојевића. Један комад у овој свесци је настао драматизацијом његовог романа за децу *Иваново ојиварање* Горана Јокића. Други је текст *Јолџаз Давидов*, који је на основу мотива из Кочићевих дела написао сам Ранко Рисојевић. Ранко Рисојевић, један од најплоднијих аутора из Републике Српске у комаду који је настао по мотивима Кочићеве приповетке *Јаблан* и сатире *Јазавац њред судом*, драматуршки визуализује класика српске књижевности са тла Босне и Херцеговине сугеришући нам његову актуелност, јер Петар Кочић је и данас као и у доба аустро-угарске окупације, симбол бунта, отпора, пркоса и племените људскости.

И, сасвим на крају 50 књиге едиције ССД је драма *Недођија*, сарајлије Бранка Брђанина чија је идеја потекла из света идеолошког мрака фашистичког обликовања стварности и прича о херојству и мартирству српског професора историје, у монтираном судском процесу у немачком логору, након неуспешног покушаја атентата на немачког фирера у јулу 1944. године, и страховитих репресалија и кржаве одмазде у свим казнионицаа Немачког рајха.

Савремена Српска Драма је своју педесетокњижну едицију обележила како смо већ напред рекли: сасвим у духу свега до сад створеног у њој, овај пут прикључивши свом корпусу драме писаца из Републике Српске у једну јединствену, монолитну целину и чиниће то и даље у очекивању да и српска позоришта ураде свој део домаћег задатка – прикажу драмске текстове домаћих писаца на својим сценама.

Укидајући идентитет и тенденциозно отуђујући позориште од свести о аутентичности сопствене културне матрице, идеологизована елита лишила је данашњи театар сваке вредности. И тако (и зато) лишена било какве тематике и проблематике са нашег поднебља и стога у недостатку богате карактеролошке разуђености ликова – српска позоришта упорно и погубно играју трећеразредне увезене комаде, јефтине популистичке скаске или пак домаће фрагментарне-колаж-приредбе социјално освешћене садржине трудећи се да нам их представе као тобож великосветске деконструисане антилинеарне (као да је у иједном добро скројеном позоришном комаду могуће било шта представити линеарно) постдрамске филозофске дискурсе.

